

Nokia Harjuniityn seisake osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointien täydennys 2020

**Timo Jussila
Juuso Koskinen**

Tilaaaja: Nokian kaupunki

Sisältö

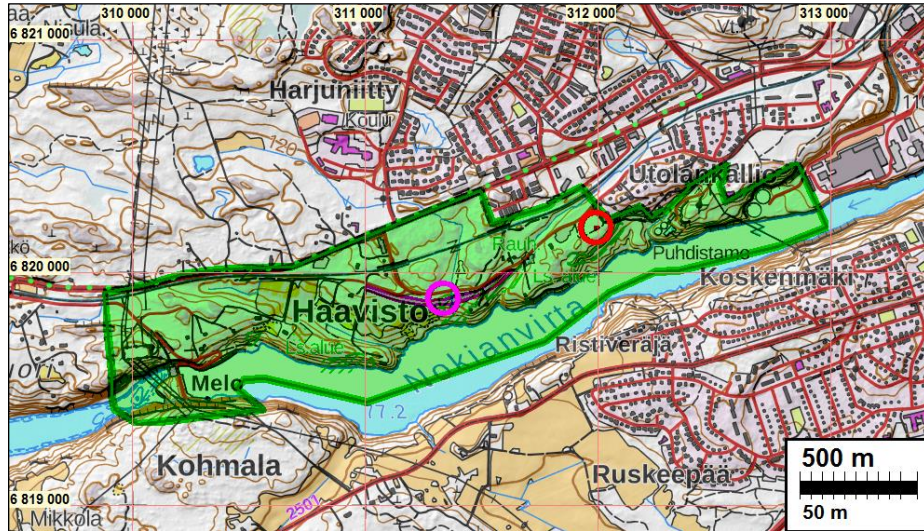
Perustiedot	2
Inventointi	3
Tarkastetut alueet ja menetelmät.....	4
Täydennysinventointi	4
Arkeologinen ydinalue.....	5
Tulos	5
Lähteet	6
Yleiskartta	7
Suojelukohteet	7
1 NOKIA UTOLA.....	7
2 NOKIA HAAVISTO HARJUNIITTY	9
Löytöpaikat	10
Heikkilä-Sipilä	10
Harjumetsä.....	12
Vanha tie	13

Kansikuva: Ilmailumuistomerkki Haaviston ja Utolan välillä. Alikersantti Veikko Siironmaa menehtyi Pyry harjoitushävittäjän syöksyttyä tässä maahan 16.4.1942.

Perustiedot

- Alue:* Harjuniityn seisakkeen osayleiskaavan alue (Haavisto).
- Tarkoitus:* Täydentää v. 2018 inventointia tarkastamalla tarkastamattomia alueita ja tarkastamalla uudet v. 2018 inventoinnin jälkeen tietoon tulleet kaksi löytöpaikkaa, sekä tarkentaa ja täydentää aiempia raportteja.
- Työaika:* Maastotyö 8.10.2020.
- Kustantaja:* Nokian kaupunki
- Tekijät:* Mikroliitti Oy, maastotyö Juuso Koskinen apunaan Janne Soisalo ja Tomi Kuljukka. Timo Jussila raportin koostaminen.
- Tulokset:* Täydennysinventoinnissa ei löydetty uusia muinaisjäännöksiä. Tarkastetut metalliesineiden löytöpaikoista toinen osoittautui rojunkaatoipaikoiksi ja toinen kallioalueeksi, eikä niillä havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Alueella oli aiemmin 2 kiinteää muinaisjäännöstä: vanha ratapohja sekä ajoittamaton ja funktioltaan tunnistamaton röykkiö. Vanha ratapohja ei kuitenkaan täytä muinaisjäännöksen kriteereitä. Se on ehdotettu muinaisjäännökseksi v. 2000 ja muinaisjäännösrekisteriin muinaisjäännöksenä laitettu v. 2004. Vanhojen ratarakenteiden muinaisjäännösuojelusta on annettu Museoviraston ohje v. 2009 (Niukkanen), jonka mukaan Harjuniityn vanha ratapohja ei ole muinaisjäännös. Sitä voidaan kuitenkin haluttaessa suojella Mrl:n keinoin kaavoituksessa. Aiemmassa inventoinnissa on virheellisesti jätetty jäännöksen status korjaamatta ohjeen mukaiseksi. Nyt se korjataan tässä täydennyksessä. Alueella on siis nyt yksi kiinteä muinaisjäännös (röykkiö) ja yksi arkeologinen muu kulttuuriperintökohde (ratapohja).
- Viite:* V. 2018 inventointiraportti ja muut aiemmat raportit, ks. [lähdeluettelo](#).

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa ellei muuta mainittu. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta lokakuussa v. 2020. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu lokakuussa 2020. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella ja varmuuskopioilla.

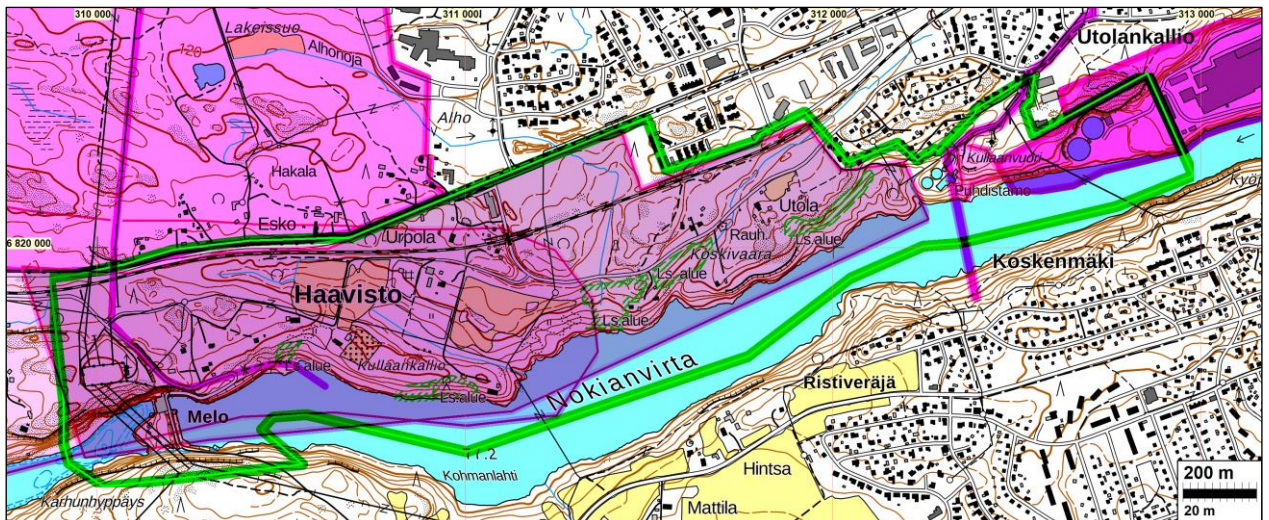
Kaava-alue vihreällä. Muinaisjäännos Utola punaisella renkaalla ja vanha ratapohja (sen keskipiste) sini-punaisella

Inventointi

Mikrolittii Oy teki Nokian kaupungin tilauksesta v. 2018 Harjuniityn seisake nimisen osayleiskaava-alueen muinaisjäännosinventoinnin. Aiempina vuosina alueelle olivat ulottuneet useat muut osa-alueinventoinnit (ks. [lähdeluettelo](#)). Viranomaisneuvottelussa 20.6.2020 Pirkanmaan maakuntamuseo (Vadim Adel) esitti, että koska aiemmissa inventoinneissa on puutteita ja koska alueelta on tehty uusia löytöjä, niin aiempaa inventointia on syytä täydentää. Nokian kaupunki tilasi täydennysinventoinnin Mikrolittii Oy:ltä. Inventointiin sisältyi päivän maastotyö, minkä teki Juuso Koskinen 8.10.2020, apunaan arkeologi Janne Soisalo sekä arkeologian opiskelija Tomi Kuljukka. Arkistotyön ja raportin koostamisen Koskisen materiaalista teki Timo Jussila.

Viranomaisneuvottelun muistiossa maakuntamuseo vaati siis tarkastettavaksi kaksi löytöpaikkaa, sekä kaavan laajennusalueen, tarkastettujen alueiden kartan lisäämisen, tarkennuksia historiallisen ajan esittämiseen sekä vanhan tielinjan raportoinnin sekä joukon muita selvennyksiä ja tarkennuksia. Näitä täydennyksiä ei tehty aiempaan raporttiin, kuten maakuntamuseo esitti, vaan ne esitetään erillisenä, aiempaa raporttia täydentävänä raporttina. Vuoden 2018 inventointiraportti on siis edelleenkin kurantti ja se on kaavaselvitysten muinaisjäännososuuden osa 1 ja tämä täydennys on osa 2.

Aiemmat inventoinnit

Harjuniityn seisakkeen kaava-alueen raja vihreällä. Aiempien, v. 2012 – 2018 inventointien tutkimus- aluerajaukset sinipunaisella. Putkilinja-inventointi 2017 sinipunaisella viivalla.

Tarkastetut alueet ja menetelmät

Eräänä inventoinnin puutteena maakuntamuseo mainitsi sen, että ”v. 2018 selvitystä voidaan käyttää vasta sitten kun tarkastetuista alueista on toimitettu ensin kartta, jotta voidaan todeta, onko arkeologisesti potentiaaliset ja rakentamisen kannalta keskeiset alueet tutkittu, maastotyöt on tehty ja raportti täydennetty”.

Valitettavasti kaikkien inventoijien kaikkia satelliittipaikantimien lokitietoja ei ole ollut tai ei ole enää käytettävissä. Siksi ei ole mahdollista laatia käyttökelpoista ja riittävän luotettavaa tarkastettujen alueiden karttaa, josta museoviranomainen voisi tarkastaa sen, että olemme kohdentaneet maastotyön oikein ja että olemme havainneet ja osanneet paikantaa muinaisjäännoksille potentiaaliset alueet ja että olemme maastossa niillä riittävän kattavasti tms. kulkeneet.

Allekirjoittanut voi kuitenkin omasta ja muiden Harjuniityn alueella vuosina 2012 - 2020 inventoineiden Mikroliitti Oy:n arkeologien (Sepänmaa, Koskinen, Soisalo, Poutiainen) puolesta ja suostumuksella antaa *juhlallisen vakuutuksen* siitä, että olemme tarkastaneet maastossa kaikki havaitsemamme ja tarkastamattomiksi tiedetyt, mielestämme sellaiset muinaisjäännoksille potentiaaliset maastot, joista katsoimme olevan mahdollista löytää muinaisjäännoksia inventoinnin menetelmin.

Maastoinventoinnin menetelminä ovat olleet silmänvarainen havainnointi, satunnainen koekuopitus ja maaperän käsikairaus sekä satunnainen metallinilmaisinharavointi. Eri alueiden ja maastojen potentiaalisuuden muinaisjäännoksille ja niiden löytämiselle olemme parhaan kykymme mukaan arvioineet muinaisjäännostietojen, aiempien raporttien, maastokarttojen, laserkeilausaineiston, vanhojen karttojen, rannansiirtymiskronologian sekä ennen kaikkea maastossa havaitun perusteella. Samoin olemme parhaan taitomme ja kokemuksemme mukaisesti arvioineet ja valinneet inventoinnissa tarvittavat menetelmät ja toimet sekä niiden laajuuden ja kattavuuden.

Koko kaava-alue on siis tarkastettu kattavasti eri tavoin. Moni maasto on todennäköisesti tarkastettu useaan kertaan. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö alueelta voisi vielä tulla muinaisjäännoksia esiin.

Täydennysinventointi

Täydennysinventoinnin valmistelutyössä selvitettiin aiemmat inventoinnit ja tarkasteltiin, onko tällä kaava-alueella kolkkia, jotka eivät olisi sisältyneet aiempien inventointien alueisiin tai sellaisia laajempia alueita, joilla ei ole aiemmin käyty. Keskustelimme myös aiempien inventoijien tekijöiden kanssa siitä, missä alueella voisi olla vielä tarkastamisen ”arvoisia” maastoja tai onko jäänyt vaivaamaan jokin maastotarkastuksen puute tms. Tällaisia maastoja ei tullut mieleen. Aluetta tarkasteltiin nyt sekä valmisteluvaiheessa että maastossa uusin silmin. Laserkeilausaineisto ja maastokartat käytiin uudestaan läpi. Maastossa katsottiin pistokokeina joitain aiemmin mahdollisesti vähemmälle katsannolle jääneitä maastoja. Uusia, muinaisjäännoksille potentiaalisia maastoja ei kuitenkaan saatu esiin.

Historiallinen aika on tutkittu varsin perusteellisesti aiemmissa inventoinneissa. Aluetta kuvaava isojakokartta on tarkastettu ja siitä on paikannettu kaikki alueelle sijoittuvat talot ja torpat. Ne on tarkastettu maastossa ja esitetty kohteina v. 2018 raportissa. Historiallista aikaa ei nyt uudestaan tutkittu muutoin alueen poikki kulkevan vanhan Messukylä-Karkku tielinjan osalta.

Ennestään tunnetun vanhan ratapohjan suojelustatusta tarkasteltuihin nyt uudestaan ja tarkemmin, mikä on aiemmissa inventoinneissamme jäänyt tekemättä. Todettiin, että Museoviraston ohjeistuksen mukaan se ei voi olla kiinteä muinaisjäännos.

Arkeologinen ydinalue

Maakuntamuseo mainitsee viranomaiskokouksen muistiossa, että kaava-alue on osa maakunnallisesti tärkeää *arkeologisen perinnön ydinalue -kokonaisuutta*, minkä takia kohteet (tarkoittanee alueella sijaitsevaa ajoittamatonta röykkiötä ja 1900-luvun ratapohjaa) on otettava myös ympäristöineen huomioon *korostetusti*. Tällaista ydinalueluokittelua ei kuitenkaan ole meillä tiedossa eikä siten myöskään tietoa ydinaluekokonaisuuden sijainnista tai rajauksesta. Ei ole myöskään tietoa siitä, millä perusteella tietyt muinaisjäännöskohteet (ydinkohteet) pitää suojella korostetusti, mitä korostettu arkeologisten kohteiden suojelu tarkoittaa ja miten se eroaa ydinalueiden ulkopuolisten muinaisjäännösten korostamattomasta suojelusta. ”*Arkeologista perintöä*”, niiden ”*ydinalueita*” ja *korostettua suojelua* ei myöskään mainita lainsäädännössä, kuten Muinaismuistolaisissa. Arkeologisen perinnön ydinalue -käsite, sen perusteet, merkitys ja soveltaminen muinaisjäännösuojelussa, kuten korostettu suojelu, tarvitsee selityksen, perustelun ja selkeän soveltamisohjeistuksen, ennen kuin voimme ottaa sen huomioon inventoinneissamme.

Maakuntamuseo saattaa tässä ehkä tarkoittaa v. 2016 julkaistua, maakuntaliiton julkaisua ”Pirkanmaan merkittävimmät kiinteiden muinaisjäännösten keskittymät tai klusterit”. Yksi em. raportin klusterianalyysillä muodostettu merkittävien muinaisjäännösten klusteri on nro 28, Nokian Haavisto/Nokianvuori, jossa mainitaan olevan viisi muinaisjäännösalueita joiden muinaisjäännöstyyppit ovat kivirakenne, kulkuväylä, muinaisjäännösryhmä sekä niiden ajoituksiksi rautakausi, historiallinen aika ja moniperiodinen.

Nokianvuoren alue on meille tuntematon. Haaviston ja Harjuniityn seisakkeen kaava-alueella on ollut kaksi muinaisjäännöstä: 1900 luvun ratapohja sekä ajoittamaton ja tunnistamaton kivirau-nio. Määrä on suhteellisen vähäinen eivätkä jäännöksetkään järin merkittäviä. Niiden perusteella Harjuniityn aluetta ei voi määritellä arkeologisen perinnön ydinalueeksi – mitä termillä sitten tarkoitetaan. Harjuniityn alue ei ole arkeologisesti merkittävä verrattuna lähialueisiin kuten esimerkiksi Korvolaan, Kohmalaan ja Siuroon.

Tulos

Metallinetsijöiden viime vuosina alueelta tekemien löytöjen löytöpaikoilla ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksistä. Alueelta tunnettiin ennestään 2 kiinteää muinaisjäännöstä: vanha ratapohja ja sen silta sekä funktioltaan tunnistamaton ja ajoittamaton kiviröykkiö. Inventoinnissa ei löydetty uusia muinaisjäännöksiä. Alueella sijaitsee Haaviston kylän vanhoja talon ja torpanpaikkoja, jotka kaikki ovat arkeologisessa mielessä tuhoutuneet.

Vanha ratapohja ei täytä muinaisjäännöksen kriteereitä. Se on määritetty suojelustatukseltaan muinaisjäännökseksi ennen historiallisen ajan kohteiden suojelusta annettua ohjetta (Niukkanen 2009), jonka mukaan kyseessä ei ole muinaisjäännös. Se voi olla arkeologinen muu kulttuuriperintökohde mutta myös muu kohde ilman suojelustatusta. Määritys on jäänyt myöhemmissä inventoinneissa korjaamatta.

Kaikkiaan alueella on nyt 1 kiinteä muinaisjäännös - kiviröykkiö - ja yksi muu kulttuuriperintökohde – vanha ratapohja.

7.1.2021

Timo Jussila

Lähteet

Laajojen alueiden (kunnan) vanhat yleisinventoinnit, joissa on myös tätä aluetta tarkasteltu:

[Erä-Esko, Aarni 1948.](#) Nokian ja Pohjois-Pirkkalan inventointi. Muinaistieteellinen toimikunta.

[Renvall, Erkki 1986.](#) Nokian kaupungin inventointi 1985. Turun Yliopisto.

[Adel, Vadim 2000.](#) Nokia. Nokianvirran arkeologinen osainventointi 2000. Tampereen Museot.

[Jussila & Sepänmaa 2002.](#) Pirkanmaan historiallisen ajan muinaisjäännökset 2002

Alueelle ulottuneet nykyaikaiset osa-alue- ja johtolinjainventoinnit:

[Jussila & al 2011:](#) Nokia. Paperitehtaan alueenmuinaisjäännösinventointi 2011. Mikroliitti Oy.

[Jussila & al 2012:](#) Nokia Harjuniityn osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2012. Mikroliitti Oy.

[Jussila & al 2013:](#) Nokia. Kullaanvuoren jätevedenpuhdistamon laajennus- ja purkupaikallisen muinaisjäännösinventointi 2013. Mikroliitti Oy.

[Jussila & al 2015:](#) Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäännösinventoinnit v. 2015. Pirkanmaan Liitto / Mikroliitti Oy.

[Jussila & al 2017:](#) Nokia, suunniteltujen vesihuoltolinjojen muinaisjäännösinventointi 2017. Mikroliitti Oy.

[Jussila & al 2018:](#) Nokia. Harjuniityn seisake osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2018. Mikroliitti Oy.

Muut lähteet

Hall, D, 1768: Charta öfver Urpola, Hawisto, Utola, Lajanoja och Jyrämä Byars ägor belägna i Birkala Socn af Öfre Satakunda Härad och Björbeborgs Län.

Iltanen, J. 2009. Radan varrella: Suomen rautatieliikennepaikat. Karttakeskus. Helsinki.

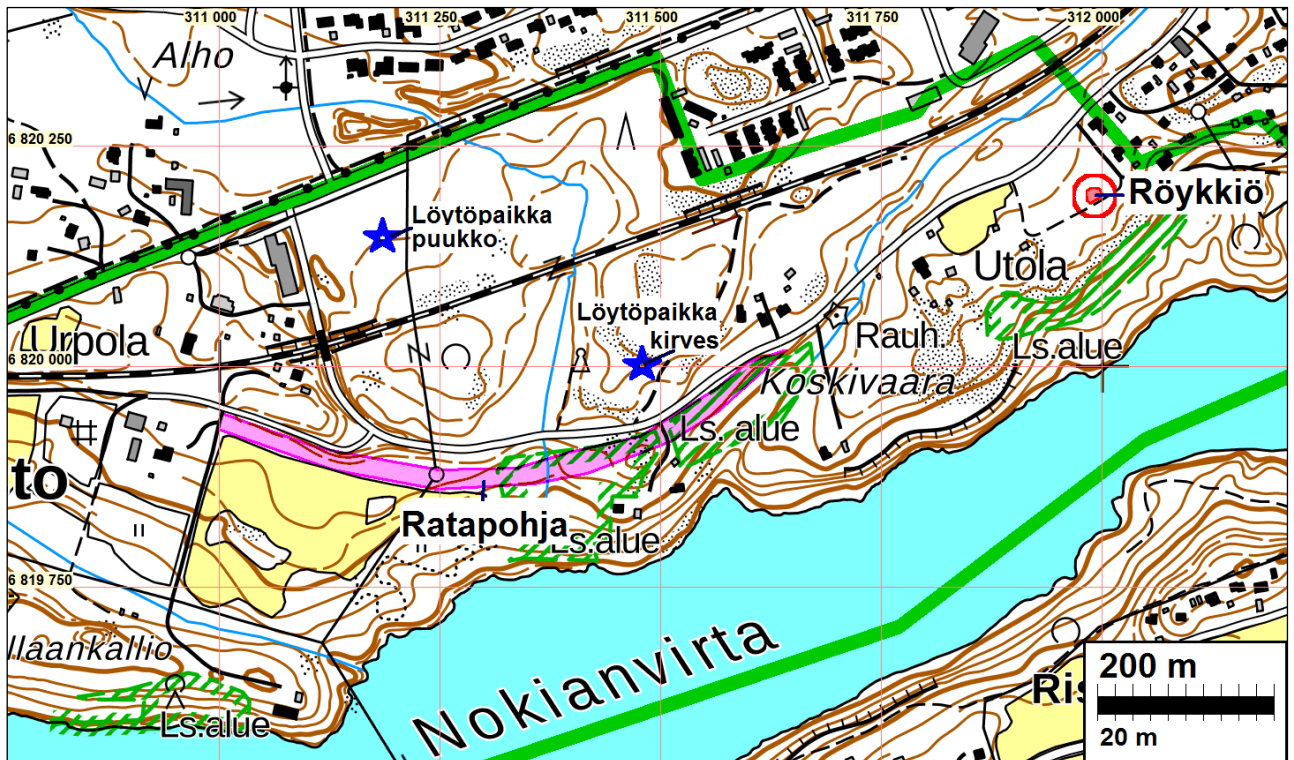
[Luoto, Kalle 2011:](#) Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Karttaselvitys. Pirkanmaan maakuntamuseo.

[Niukkanen M, 2009:](#) Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojele. Museoviraston Rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3.

Peruskartat 2123 02 ja 05, 1953-1954, 1957,1975, 1980. Maanmittauslaitos.

[Tuntematon 2016:](#) Merkittävät kiinteiden muinaisjäännösten keskittymät Pirkanmaalla. Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Pirkanmaan liitto.

Yleiskartta

Muinaisjäänös punaisella (oikeassa laidassa) ja vanha ratapohja sinipunaisella. Löytöpaikat sininen tähti. Alueraja vihreällä.

Suojelukohteet

1 NOKIA UTOLA

Mjtunnus: 536010016
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: ajoittamaton
 Laji: tunnistamaton rönkä

Koordin: N: 6820193 E: 311992 Z: 110

Tutkijat: Aarni Erä-Esko 1948 inventointi, Erkki Renvall 1985 inventointi, Olli Soininen 1993 hoito, Tampereen museot/Vadim Adel 2000 inventointi. Poutiainen & Sepänmaa 2018 inventointi.

Sijainti: Paikka sijaitsee Nokian kirkosta 3,3 km länteen.

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri:

Rönkä sijaitsee Nokianvirran pohjoispuolella noin 150 metriä rannasta jyrkästi Nokianvirtaan laskevan kallion ja pohjoisessa kesantopeltojen rajaamalla lehtokais-taleella, Haavistontiestä 70 m kaakkoon. Rönkä on kiven- ja maansekainen, muodoltaan pyöreä ja halkaisijaltaan viisi metriä. Keskellä on pari isompaa kiveä. Alueella on toinen rönkä on osoittautunut muinaisjäänösten hoitotöiden yhteydessä tiheään kasvillisuuden peittämäksi kalliokumpareeksi.

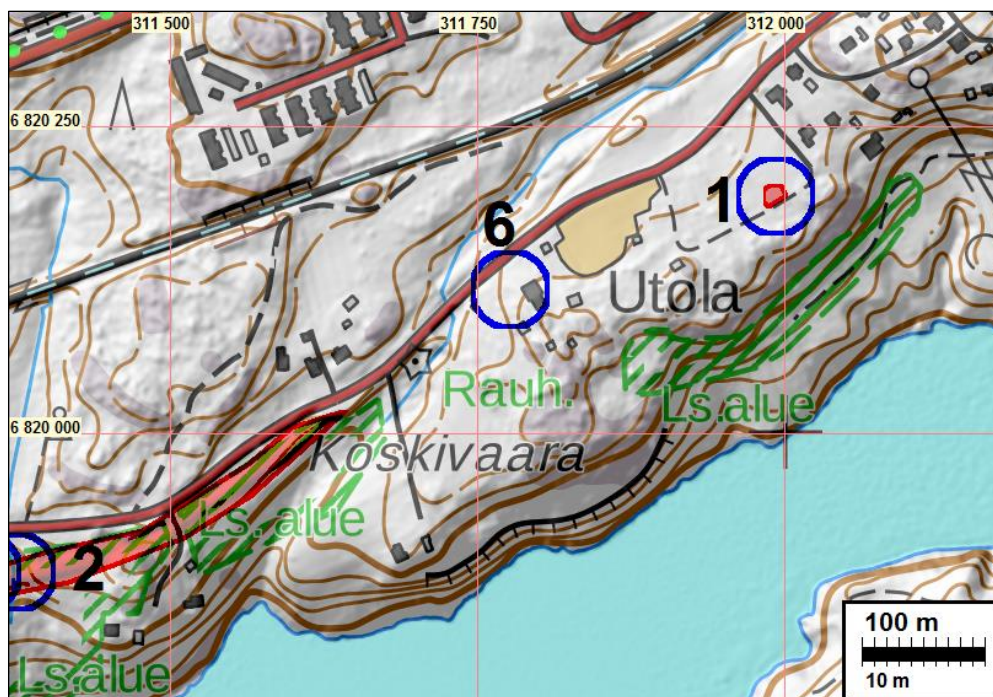
Tampereen museot/Vadim Adel 2000: Inventointikertomuksen kohde 4.1.14 s. 83

Aarni Erä-Esko 1948: Inventointikertomuksen kohde 10

Erkki Renvall 1985: Inventointikertomuksen kohde 20. Renvall ei inventoinut Erä-Eskon löytämää röykkiötä vaan siitä noin 30 m koilliseen sijaitsevan kalliokumppareen, joka oli hyvin tiheän kasvillisuuden peittämä.

Poutiainen & Sepänmaa 2018: Röykkiö on metsässä, osin kasvillisuuden ja ryteikön peitossa. Muutoin röykkiö ja sen ympäristö ovat ennallaan.

Jussila ja Koskinen 2020: kiviraunio on vanhan pellon reunassa, joka pelto on merkitty jo 1768 kartalle. Raunio voi olla myös raivausröykkiö.

Nro 6 (v. 2018 raportin kohdenro) on vanha Utölan talonpaikka, joka on nyt pihamaata. Nro 1 on röykkiö.

Ajoittamaton röykkiö. Ryteikössä, kuvassa arkeologin etupuolessa. Kuva luoteeseen (2018).

2 NOKIA HAAVISTO HARJUNIITTY

Mjtunnus: 1000001957
 Status: muu kulttuuriperintökohde (aiemmin kiinteä muinaisjäännös)
 Ajoitus: historiallinen, 1895 - 1960.
 Laji: ratapohja

Koordin: N: 6819887 E: 311375

Tutkijat: Vadim Adel 2000 inventointi, Timo Jussila/Pirkanmaan m 2002 inventointi, Poutiainen & Tiainen 2015 inventointi

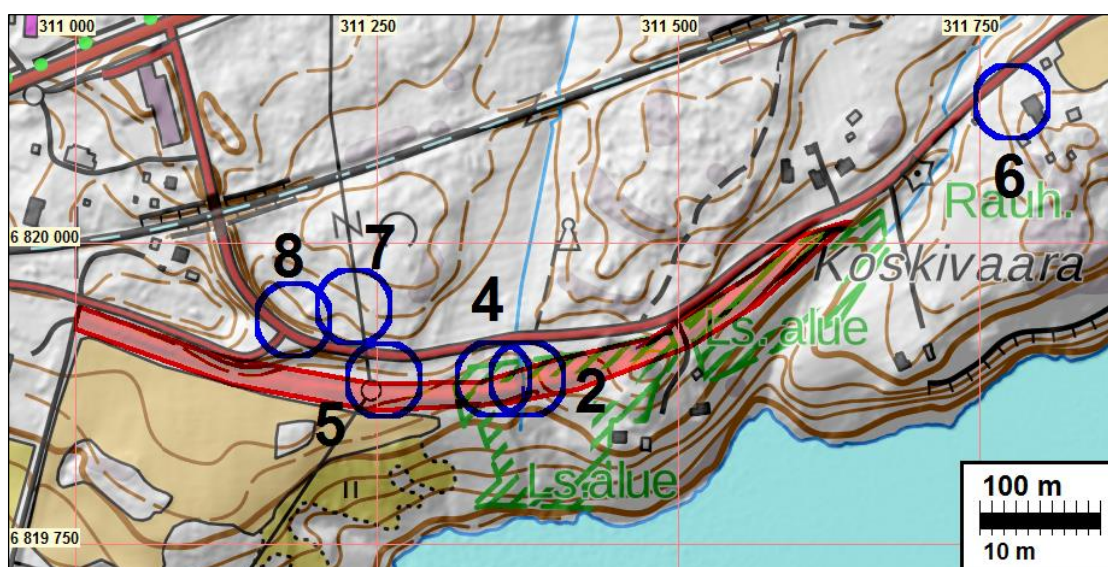
Sijainti: Paikka sijaitsee Nokian kirkosta 4,0 km länteen.
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Vanha ratapohja erottuu maastossa keskimäärin 10 m leveänä maavallina, jonka laki on hyvin tasainen, leveydeltään n. 5 m, tai leikkauksena, yhteensä n. 900 m matkalla. Sen keskiosassa on puron ylittävä kivisilta ja kivinen ramppi. Sillan mitat ovat 13 x 5,5 x 4,5 m.

Poutiainen & Tiainen 2015: Ei uusia havaintoja.

Jussila ja Koskinen 2020: Vanha ratapohja on ollut osa Porin rataa, joka valmistui 1895. Se rakentaminen oli aloitettu v. 1890. Rata oikaistiin tällä kohden 1950 - 60 lukujen taitteessa ja rata purettiin 1960 luvun alussa.

Museoviraston historiallisen ajan muinaisjäännösten suojeluohjeessa (Niukkanen 2009) todetaan: ”**Suojelu:** Suomen vanhimpaan rataverkkoon (1850– 1870-luvut) liittyvät käytöstä pois jääneet rakenteet kuten kipinäaidat ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä.”

Tämä v. 1895 rakennettu ratapohja ei siten ole muinaisjäännös. Sitä voi kuitenkin haluttaessa suojella Mrl:n perusteella kaavoituksessa ns. muuna kulttuuriperintökohteena. Ratapohjaa on ehdotettu muinaisjäännökseksi v. 2002 inventoinnissa ja se on merkitty muinaisjäännökseksi Muinaisjäännösrekisterissä v. 2004. Ohje historiallisen ajan arkeologisten kohteiden, kuten rautateiden jäännösten suojelusta annettiin siis. v. 2009. Myöhemmissä inventoinneissamme on jäänyt korjaamatta tämän kohteen suojelustatus, kuten olisi pitänyt. Se on nyt siis korjattu tässä.

Vanha ratapohja punaisella ja sen kivisilta sininen ympyrä nro 2, keskellä. Muut ympyrät (nro 4-8) ovat Haaviston v. 1767 kartalle merkittyjä torpanpaikkoja ja mäkitupia (8 ja 7)

Löytöpaikat

Heikkilä-Sipilä

Mjtunnus: 1000035128
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: rautakautinen tai historiallinen (rautakausi – nykyaika)
 Laji: hajalöytö, rautainen puukonterä

Koordin: N 6820147 E 311185

Tutkijat: Koskinen & al. 2020, tarkastus.

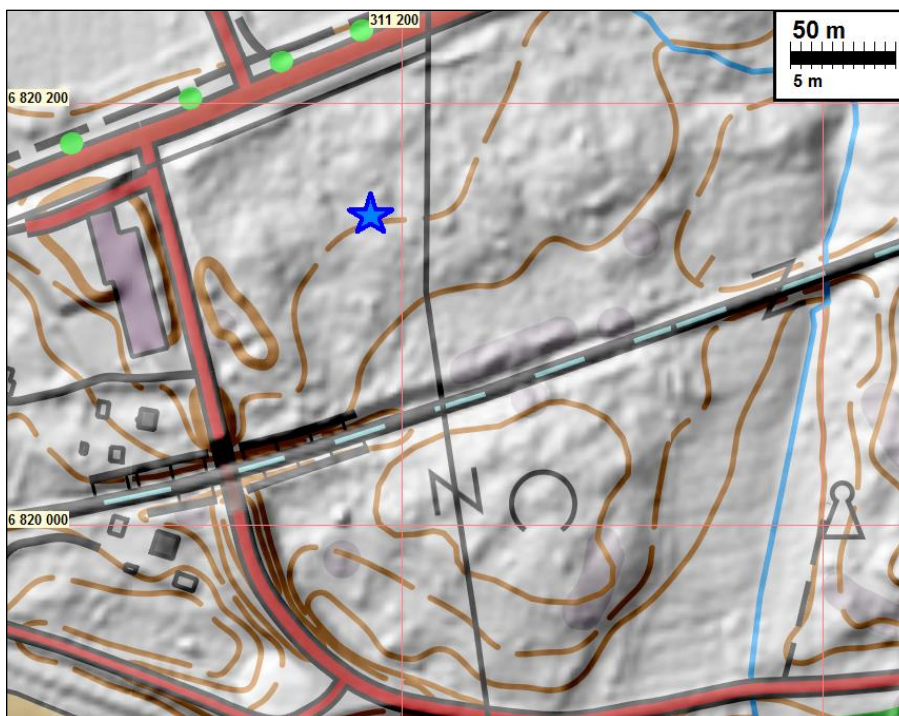
Sijainti: Paikka sijaitsee Nokian kirkosta 4,0 km länteen. ’

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Metallinetsinnässä (v. 2018) löytynyt metsämaasta väkipuukkomainen veitsi (KM 41877:1).

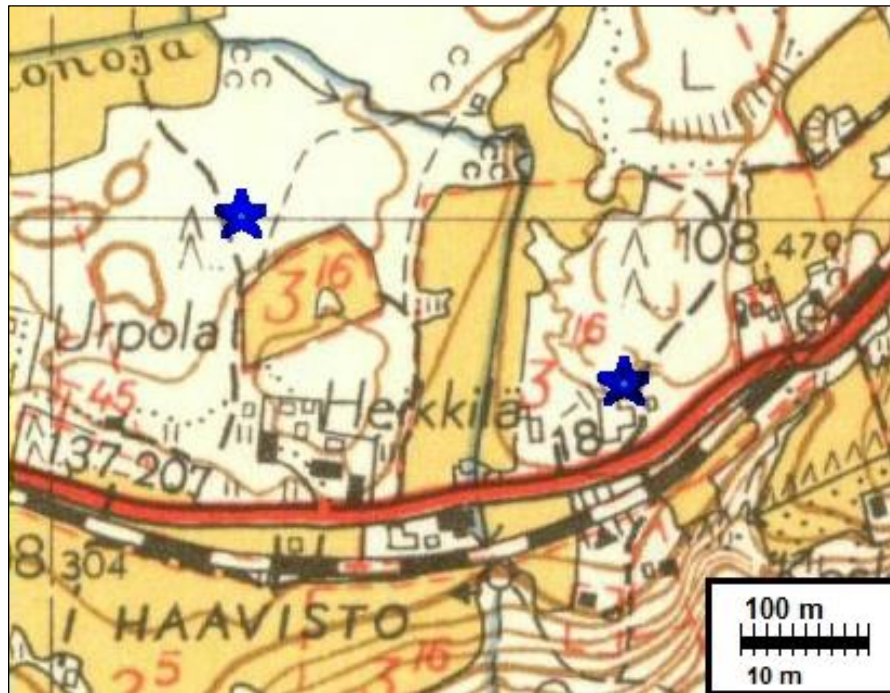
Koskinen & al 2020:

Löydöstä ei ole saatavissa tarkempaa kuvausta, kuten tietoa sen kunnosta. Käytävissä olevilla tiedoilla sen iäksi voi arvioida mitä tahansa keskiajalta nykypäivään.

Ilmoitetun löytöpaikan kohdalla on kaatopaikka, täynnä nykyaikaista muovi ja metalliromua. Paikalla on myös muutamia villiintyneitä marjapensaita. Ympäristössä on myös ehjää metsämaastoa, josta ei löytynyt arkeologisiin rakenteidenjäännöksiin viittavia maastonmuotoja. Kaatopaikan lähiympäristön ehjään maastoon tehtiin noin kymmenen koepistoa ja sieltä etsittiin metallia ilmaisimella. Koepistoissa oli ainoastaan luontaista maata, humusta, jonka alta alkoi hietamoreeni. Yhtään vanhalta vaikuttavaa metallilöytöä ei tullut esille. Vuosien 1954, 1961, 1975, 1980 ja 1991 peruskartoilla, paikalla on lähirakennuksilta johtava polku. Aiemmillä kartoilla ei mitään.

Löytöpaikka sinisellä tähdellä.

Löytöpaikat v. 1954 kartoilla. Tämä paikka 1 vasemmalla ja löytöpaikka 2 oikealla – sen eteläpuolella on iso rakennus

Kaatopaikka ympäröivästä metsämaastosta päin kuvattuna.

Vasemmalla: Kaatopaikan romuja. Oikealla: Ympäristön ehjää metsämaastoa.

Hariumetsä

Mjtunnus: 1000037568
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: historiallinen (keskiaika – nykyaika)
 Laji: hajalöytö, rautakirveen terä

Koordin: N 6820002 E 311479.

Tutkijat: Koskinen & al 2020, tarkastus.

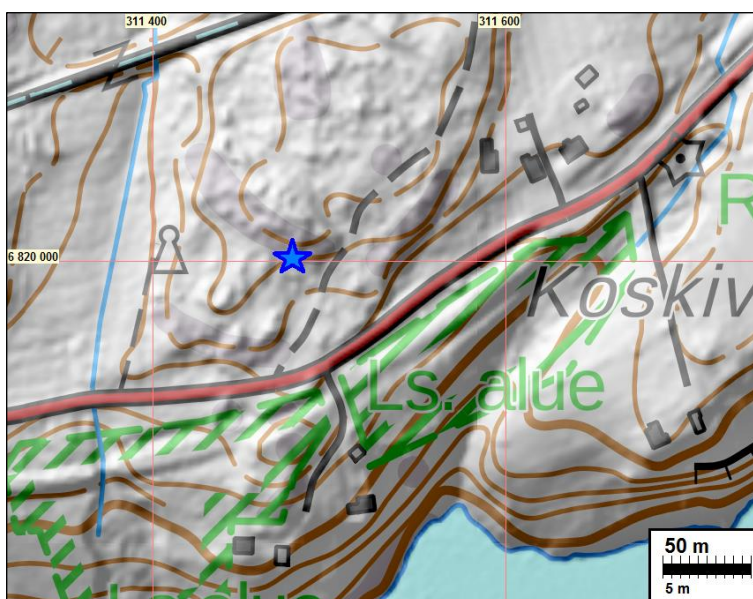
Sijainti: Paikka sijaitsee Nokian kirkosta 4,0 km länteen. '
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Metallinetsinnässä marraskuussa v. 2019 löytynyt kirves 30 cm syvyydestä ison kiven alta. Kirves (KM 42493) on historiallinen, jo keskiajalta esiintyvää tyyppiä.

Koskinen & al. 2020:

Löydöstä ei ole saatavissa tarkempaa kuvausta, kuten tietoa sen kunnosta. Käytävissä olevilla tiedoilla sen iäksi voi arvioida mitä tahansa keskiajalta nykypäivään.

Löytöpaikka on ehjässä metsämaastossa, louhikkoisella kalliolla, jossa ei ole ki-
 vennäismaata, vain turvetta ja kumttaa, joten siinä ei voitu kaivaa koekuoppia. Pai-
 kalla ei ollut arkeologisilta rakenteiden jäännöksiltä vaikuttavia maastonmuotoja.
 Löytöpaikan kohdalta löytyi maan pinnalla oleva aurausmerkki. Sen kohdalle koitet-
 tiin kaivaa koekuoppia, mutta siinäkin oli vain humusta ja kalliota. Humuksessa oli
 yksi hyvin tuoreenoloinen lasin kappale, joka vaikutti olevan peräisin jonkun ajo-
 neuvon lyhdystä. Paikalta ei löydetty kaivelun jälkiä. Löytöpaikan etelä- ja lounais-
 puolella, on metsäaukea, jossa on modernina aikana puretun rakennuksen jään-
 nöksiä, sinkkipelteineen ja villiintyneine istutuksineen. Kohdalla on rakennus vuo-
 sien 1954, 1961 ja 1975 peruskartoilla. Vuosien 1980 ja 1991 peruskartoilla sitä ei
 enää ole. Aiemmissa kartoissa alue on tyhjä. Löytöpaikan ympäristössä, ehjässä
 maastossa etsittiin metallia ilmaisimen avulla, mutta mitään ei löytynyt.

Kartta vuodelta 1954 s. 11

Löytöpaikka merkitty sinisellä tähdellä.

Löytöpaikan ympäristöä. Lapio löytöpaikan kohdalla.

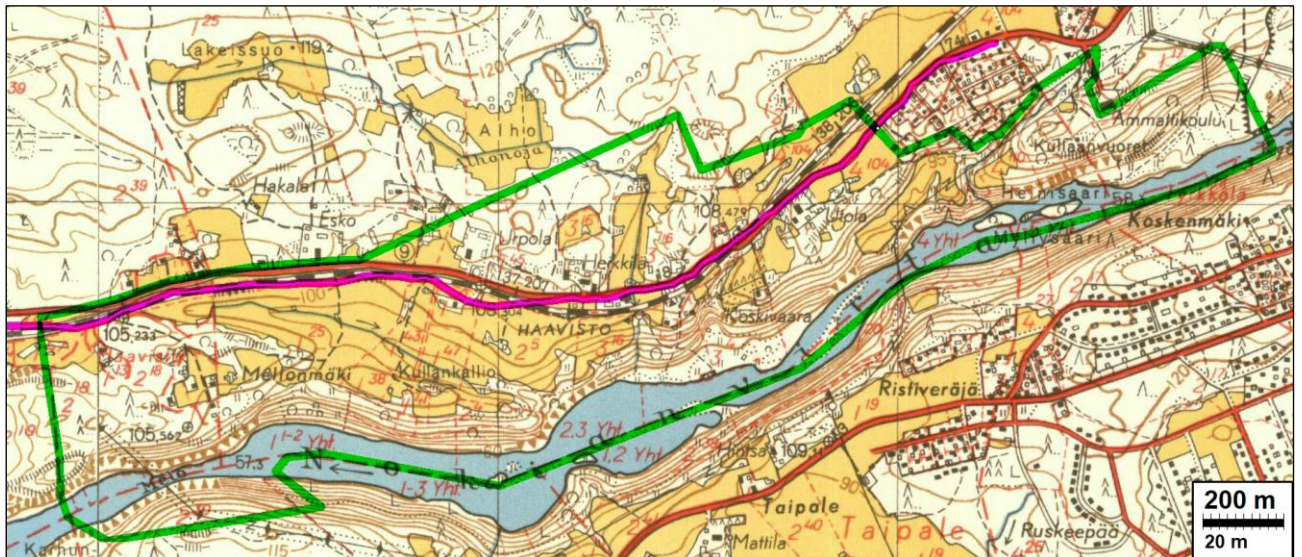

Näkymä puretun rakennuksen kohdalta löytöpaikalle päin. Löytöpaikan piste on taka-alan metsämaalla.

Vanha tie

Alueen poikki kulkee jo 1700-luvun loppupuolen kartoille, kuten 1768 isojakokartalle merkitty ja oletettavasti jo 1400 luvulla syntynyt tie Messukylästä Karkkuun, josta on ollut jo varhain edelleen yhteys Tyrvään kautta etelään Turun suuntaan, länteen Kokemäen kautta Ulvilaan ja pohjoiseen Hämeenkyröön, josta edelleen Pohjanmaalle.

Vanhan tien 1700-luvun linjaus voidaan paikantaa varsin tarkoin v. 1768 isojakokartalta. Alueen itäosassa vanha tie on noudattanut lähes täysin vielä 1954 kartalle merkittyä Tampere-Pori valtatietä, ja siten myös nykyistä Haavistontietä. Mutta vain muutaman sadan metrin matkalla. Uotolan talon tasalla (Haavistontie 168) vanha tie on jäänyt osin v. 1895 valmistuneen rautatien alle – tietä on tuolloin hieman siirretty etelämmäksi. Lännempänä vanha tie on jälleen Haavistontien kohdalla nelisen sadan metrin matkalla mutta Melonäyräntien risteyksen kohdalla vanha tie erkaantuu nykyisistä ja on jäänyt taas 1895 rakennetun radan alle ja edelleen sen länsipuolella 70 m matkalla nykyiseen peltoon ja sen länsipuolella rakennetun alueen alle. Sen länsipuolelle vanha tielinja noudattelee pienen matkan taas Melonäyräntietä mutta on sitten taas v. 1895 ja myös nykyisen radan alla ja vasta tutkimusalueen länsipuolella vanha tie yhtyy taas nykyiseen.

Yllä isojakokartalta digitoitu tielinja sinipunaisella v. 1954 peruskartan päällä ja alla maastokartalla sinisellä. Siinä vanha, v. 1954 kartalla vielä käytössä ollut ratapohja punaisella.

Vanha tie on tutkimusalueella nykyisen Haavistontien (lännessä) ja Melonäyräntien alla sekä suurelta osin nykyisen ja entisen ratapohjan alla ja yhdessä kohdin myös rakennetun pienteollisuusalueen alla. Hylättynä tietä on myös pellossa Melonäyräntien 20 itäpuolella. Tielinjaa tarkasteltiin maastossa koko sen matkalta v. 2018 (jolloin siitä ei raportoitu) sekä nyt v. 2020. Pellossa ei ole mitään jälkiä vanhasta tiestä. Siitä ei myöskään ole havaittavissa jäännöksiä (esim. pienten oikaisujen takia käytöstä jääneitä) muuallakaan.

Vanhasta tiestä on tutkimusalueella jäljellä 1700 luvun (joka todennäköisesti ainakin pääpiirteittäin 1400-1500 luvulta) linjausta Haavistontien kohdalla 300 m matkalla Utolan itäpuolella ja n. 400 m matkalla Utolan länsipuolella, vanhan ratapohjan länsipuolella. Alueella tiestä ei ole säilynyt keskiaikaisen tien piirteitä ja nykyaikaa vanhemman tien piirteitäkin vain katkelmallisina lyhyinä pätkinä. Tällä kaava-alueella, Utolan (Haavistontie 168) länsipuolella ei vanhan tien linjaus ole enää alkuperäisen tai vanhan mukainen kuin parina lyhyenä pätkänä, josta vanhan tien miljöö ei enää välity. Kaava-alueella ei siis vanhaa tietä ole suojeltavaksi tiepohjana eikä linjauksena muualla kuin Utolan tasan itäpuolella (Haavistontie).